

**Resum executiu
de l'informe**

El promès és deute

Cinc anys per a complir els compromisos
amb el dret a l'aprenentatge

Cinc anys per a complir amb el dret a l'aprenentatge

A cinc anys de 2030 es fa necessari redoblar els esforços i mantindre el compromís de garantir una educació de qualitat al llarg de tota la vida i per a totes les persones.

L'ODS 4, contingut a l'**Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible**, compromet a tots els agents educatius a garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat per a totes les persones al llarg de la vida. Les dificultats globals per a avançar en els compromisos educatius no signifiquen que l'Agenda 2030 siga innecessària o inaplicable; al contrari, no ha perdut validesa i la seua pertinència és encara major davant les múltiples crisis que amenacen el dret a l'aprenentatge. Esta agenda comuna, que implica a governs, a organismes internacionals i a tota la comunitat educativa, exigeix ara redoblar esforços i un exercici ferm de corresponsabilitat.

Encara estem a temps de revertir algunes de les tendències més preocupants si s'actua amb decisió en este tram final. També és moment de pensar, amb visió a mitjà i llarg termini, en l'escenari posterior a 2030. No serà suficient amb prolongar els compromisos: caldrà aprendre dels errors, revisar el que s'ha incomplert i reformular l'agenda amb major ambició, justícia i coherència.

L'impacte de la COVID-19 i el finançament de l'educació

L'educació ha perdut rellevància en els pressupostos nacionals i en l'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) degut a la falta de compromís dels Estats i a factors estructurals com el **deute extern**, i les crisis sobrevingudes com la **pandèmia**.

- La Covid-19 en 2020 va provocar que el 40% dels països d'ingressos més baixos retallaren la seua inversió en educació en una mitjana del 13,5%. La pandèmia ha sigut un dels factors que més ha contribuït al profund declivi dels resultats d'aprenentatge en lectura i matemàtiques.

- Entre 2015 i 2023, l'AOD destinada a educació s'ha mantingut estancada, i es preveu que disminuisca un 12% en 2024 i un 14% per a 2027, la qual cosa afectaria severament als països de baixos ingressos.

- Les polítiques d'austeritat del FMI i el Banc Mundial han restringit la inversió educativa, bloquejant la contractació de nous docents i limitant els salaris del personal educatiu.

- El servei del deute ha crescut enormement, superant la inversió en educació 2,8 vegades, especialment en països d'ingressos baixos i mitjà-baixos.

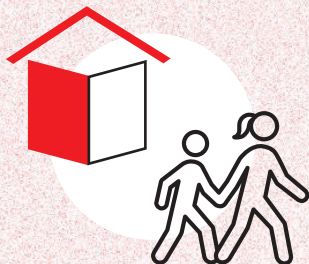
© Montserrat Fotografía

Entreculturas en este informe indaga sobre els avanços i desafiaments, incloent els factors de retrocés, relacionats amb la implementació de l'Objectiu 4 de Desenvolupament Sostenible (ODS 4). En els últims deu anys, l'avanç de l'ODS 4 a escala global ha sigut desigual. Persisteixen grans desafiaments per a la seua implementació, i encara que els èxits han sigut menuts, en alguns casos resulten significatius. Entreculturas pretén evidenciar les qüestions més sensibles i il·lustrar les raons per les quals cap de les set metes compromeses s'aconseguiran en 2030.

De continuar així, en aquell any es calcula que encara hi haurà **84 milions de xiquets i xiquetes sense haver posat un peu a l'escola**.

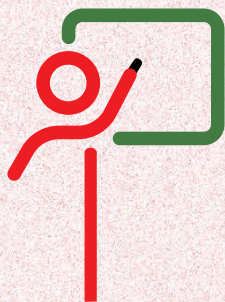
AVANÇOS I DESAFIAMENTS EN EDUCACIÓ A 5 ANYS DE FINALITZAR L'AGENDA 2030

Més del **50%**
dels xiquets, xiquetes
i joves **refugiats**
estan fora de
l'escola

Al món hi ha
754 milions de
persones
analfabetes
2/3 són dones

Fan falta uns
44 milions de
docents
per a cobrir a tot el món les
necessitats de professorat
en primària i secundària

A l'Àfrica subsahariana
menys del **50%** del
magisteri en primària
són dones
descendeix al **32%**
en secundària

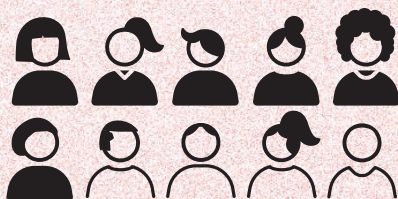

Malgrat el gran augment
de població, el percentatge
de xiquets i xiquetes que
estan matriculats en educació
primària no baixa del

91% des de 2008

Però a este ritme només

6 de cada 10

joves

acabaran l'escola secundària al 2030

El **37%** dels xiquets
i les xiquetes del món
no aconseguiran els nivells
bàsics de competència
en **lectura** al 2030

L'educació tècnica
a l'Àfrica subsahariana
ha avançat de manera
significativa

Joves
(15-24 anys)
matriculats

5%

al 2010

12%

al 2021

A través de les dades, les tendències i els testimonis sobre l'ODS 4 recopilats en este informe, hem arribat a les següents set conclusions.

1. A cinc anys de complir-se el termini per a l'ODS 4, les dades mostren assoliments insuficients i, en alguns casos, retrocessos injustificables, que no només profunditzen la pobresa i la desigualtat, sinó que a més senten una tendència que serà difícil de revertir si els estats i les organitzacions internacionals i financeres no es comprometen i si no es modifiquen les estructures de governança mundial.

2. Els drets humans són condició per a aconseguir el desenvolupament. L'educació és un dret humà fonamental i l'Agenda de Desenvolupament Sostenible ha de reflectir-ho. Això implica destacar clarament les obligacions dels governs sota el dret internacional dels drets humans, impulsant als estats a renovar les seues polítiques públiques i a garantir el seu compliment.

3. El finançament educatiu global és insuficient, s'ha estancat o minvat, la qual cosa impossibilita avançar en l'accés a l'educació, especialment en economies fràgils on el creixent deute extern ho ha desplaçat. L'AOD en educació mostra un creixement marginal o negatiu, obstaculitzant greument la construcció de sistemes educatius robustos i equitatius.

4. Les bretxes d'accés, permanència i aprenentatge en el sistema educatiu segueixen profundament marcades per factors estructurals

com la pobresa, el gènere, l'origen ètnic, la discapacitat, la pertinença territorial o l'estatus migratori.

5. La diversitat, els continguts i la governança de l'educació són factors clau per a assegurar resultats d'aprenentatge. Per a aconseguir les metes de l'ODS 4, resulta cabdal un enfocament integral que respecte i promoga la diversitat d'aprenentatges i cultures. Els resultats milloren considerablement quan l'educació bàsica s'ofereix en la llengua materna i s'adapta a les característiques personals i culturals de l'alumnat.

6. Cap meta pot aconseguir-se sense docents. El dèficit de 44 milions de docents evidentment no podrà eliminar-se per a 2030, però encara hi ha temps de reduir-ho, especialment a l'Àfrica subsahariana. Més que mitjans d'implementació, els docents són actors centrals dels processos educatius.

7. Una vegada complit el termini de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible en 2030, els estats hauran de redoblar esforços per a completar les metes pendents i donar continuïtat als compromisos de 2015. Només a través de sistemes educatius públics, gratuïts, inclosius i de qualitat serà possible universalitzar el dret a l'educació. L'ODS 4 ha d'inspirar un nou marc d'acció global post-2030.

“El complex moment històric que estem vivint, on triomfa la polarització, la fragmentació, el deteriorament de la democràcia, la violència i la falta de bona voluntat, no facilita eixe camí educatiu, nadem a contra corrent. Però, encara que hui és difícil, no podem tirar la tovallola.”

AMPARO MUÑOZ

Docent a l'IES Vicent Andrés Estellés en València.

Recomanacions, dirigides als qui tenen el poder de decidir, urgeix l'acció perquè el dret a l'aprenentatge no pot esperar.

Als estats i a la comunitat internacional

1. Millorar el pressupost destinat a l'educació pública:

- Augmentar la inversió pública en educació fins al 4-6% del PIB o el 15-20% de la despesa pública total.
- Afavorir iniciatives de justícia tributària nacionals i internacionals, incloent-hi una Convenció Fiscal de l'ONU, per a establir un sistema tributari internacional més equitatiu.

2. Transformar les polítiques de finançament internacional:

- Els organismes financers internacionals han d'alleujar el deute de països de baixos i mitjans ingressos per a alliberar fons educatius, incrementar l'ajuda a l'educació i abstenir-se d'aplicar mesures d'austeritat que retallen pressupostos o restringeixen salaris docents.

3. Enfortir tots els processos institucionals i comunitaris i ampliar l'ajuda a les famílies:

- Reduir les disparitats de gènere en l'educació, eliminant tota bretxa, estigmatització i perjudici existent en llibres de text i programes d'estudi.
- Actualitzar els currículums de conformitat amb els estàndards recomanats per la UNESCO.
- Ampliar l'ensenyament en llengua materna.

- Garantir l'accés a recursos tecnològics i a Internet en tots els centres educatius.

4. Ampliar i enfortir el treball docent:

- Ajudar en la formació inicial i continuada de mestres en tots els nivells.
- Establir salaris competitius i millorar les condicions laborals.
- Impulsar la participació docent en la presa de decisions de política educativa.

5. Desenvolupar les capacitats institucionals dels ministeris d'educació i d'altres instàncies governamentals relacionades amb els processos educatius:

- Desenvolupar sistemes de seguiment, monitoratge i avaluació per als sistemes educatius.
- Establir mecanismes àgils de consulta destinats a actualitzar els plans i programes d'estudi.
- Fixar plans i destinar recursos per a eliminar la inequitat educativa.
- Ampliar i enfortir els plans i programes educatius per a les persones adultes, incloent la seua alfabetització.

6. Els estats han d'iniciar consultes internes i multilaterals per a establir un mecanisme global de seguiment de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible a partir de 2030, basat en el dret

internacional dels drets humans i tenint un marc clar d'obligacions i mecanismes d'exigibilitat. A més ha de reconèixer i ajudar activament a les organitzacions de la societat civil com actors clau en el desenvolupament educatiu.

A Espanya com a Estat firmant de l'Agenda 2030

1. Desenvolupar polítiques **d'equitat educativa** per a combatre els reptes de segregació escolar, abandó educatiu primerenc, taxes de repetició i fracàs escolar.

2. Elevar la **inversió pública** en educació, dissenyant un pressupost que permeti combatre els problemes estructurals.

3. **Complir amb la Llei de Cooperació** per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global, invertint fins al 0,7% del PIB en AOD i arribar al 8% de la seua AOD bilateral en educació.

4. Comprometre's amb iniciatives multilaterals clau com l'Aliança Mundial per l'Educació (AME) i Educació No Pot Esperar (ECW).

5. Incrementar la seua ajuda humanitària en educació i dedicar almenys el 3% del total de l'AOD a Educació per al Desenvolupament Sostenible i la Ciutadania Global.

6. Consolidar la cobertura universal, igualitària i inclusiva de l'educació, especialment la **preescolar**.

© Montserrat Fotografia

7. Facilitar el **finançament de tots els costos associats** a les etapes educatives. En especial, garantir la universalitat i gratuïtat del servei de menjador escolar.

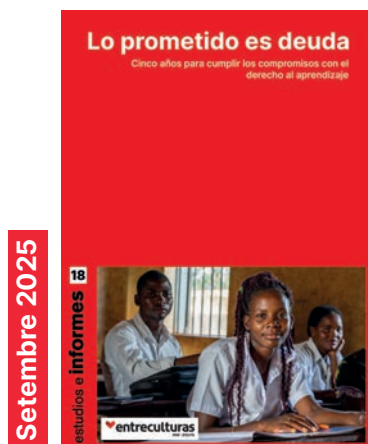
8. Implementar més mesures front a l'**abandó escolar**, que segueix mantenint-se per damunt dels nostres homòlegs europeus.

9. **Formar als docents** en alguns àmbits d'actuació que suposen desafiaments en l'actualitat:

a. La prevenció, identificació i gestió dels diferents tipus de violència que es desenvolupen en les aules.

b. La realitat de l'escola rural (aules multigràu, diversitat, metodologies i ferramentes educatives).

c. L'Educació per al Desenvolupament Sostenible i la Ciutadania Global.

Entreculturas aposta pel dret a l'aprenentatge de totes les persones i per no deixar a ningú enrere.

Accedeix a la publicació completa